

ЦЕНТР ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

7-8 лютого 2020 р.

**«ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ
І ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК»**

ХАРКІВ

СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЄЛИСАВЕТГРАДЩИНІ НА ПОЧАТКУ XX СТ. Олізько О. В.	55
--	----

THE IMACT OF ESP CURRICULUM ON GRADUATES' CAREER Petlovana L. L.	58
---	----

ЗНАЧЕННЯ ГРИ НА ЗАНЯТТІ ХОРЕОГРАФІЇ Разводова М. В.	63
---	----

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУВАННЯ Фель Н. П.	67
---	----

НАПРЯМ 5. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

ПРОБЛЕМА ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ Александров Ю. В.	74
--	----

ПОГЛЯДИ НАУКОВЦІВ НА ОСОБЛИВОСТІ ПРОБЛЕМИ АУТОАГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ Мацькович Р. В.	78
---	----

BURNOUT IN UNIVERSITY STUDENTS: THE CAUSES AND EFFECTS Nerushenko Ye. I.	82
---	----

НАПРЯМ 6. ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

БЕЗПОСЕРЕДНЯ ТА ОПОСЕРЕДКОВАНА МІЖПОКОЛІННА ВЗАЄМОДІЯ: ОСОБЛИВОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ Вовчик-Блакитна О. О., Гурлева Т. С.	86
---	----

ВПЛИВ СІМ'Ї НА ФОРМУВАННІ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ Міненко О. О.	91
--	----

НАПРЯМ 7. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДТРИМКИ ГРОМАДСЬКІСТЮ ОСВІТНІХ ЗМІН Гриценко Л. І.	96
---	----

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ Макушинський О. М.	100
---	-----

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА ПОВТОРНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У КОНФЛІКТІ З ЗАКОНОМ Суліцький В. В., Конопацька Ю. В.	104
--	-----

НАПРЯМ 8. ПОЛІТИЧНА І ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

OPEN-MINDEDNESS AND TRUST IN REFORMS IN UKRAINE Chunikhina S. L.	108
--	-----

НАПРЯМ 9. ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

МОНІТОРИНГ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ПЕДАГОГІВ Шевчишена О. В.	112
--	-----

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА ПОВТОРНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У КОНФЛІКТІ З ЗАКОНОМ

Суліцький В. В.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи*

Конопацька Ю. В.

*магістр спеціальності «Соціальна робота»
Інститут людини Київського університету
імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Підлітковий вік як у хлопців, так і в дівчат характеризується незрілістю суджень, імпульсивністю при сильному бажанні приймати власні рішення, наполягти на своєму; великим впливом референтних груп (бажання підлітку ствердитися в групі, зайняти лідируючі позиції тощо); посиленням статевого потягу; заклопотаністю своєю фізичною привабливістю для протилежної статі. В силу певних негативних ситуацій, умов життя, психологічних травм, стану здоров'я емоційний розвиток і життєвий досвід у юнаків і дівчат буває нетиповим, а відношення до суспільства нереалістичними. Це може бути обумовлено як впливом засобів масової інформації, так і особливостями виховання в сім'ї.

У залежності від особистісних соціально-психологічних моральних якостей, що сформовані у період раннього дитинства в родині та впливом оточення однолітків, в якому він перебуває, формують у підлітку ставлення до законів, людей, суспільства, норм моралі тощо.

Незважаючи на те, що впродовж останніх п'яти років кількість злочинів, вчинених неповнолітніми, зменшилася у двічі, залишається високим показник повторної злочинності (80% від загальної чисельності зареєстрованих злочинів).

З кожним роком рівень злочинності серед неповнолітніх має високі показники: у 2013 році ними було вчинено 8781 (з них 129 особливо тяжких злочинів), у 2014 році – 7467 (89 особливо тяжких злочинів), у 2015 році – 7171 (128 особливо тяжких), у

2016 році – 5230 (75 особливо тяжких), у 2017 році – 5608 (117 особливо тяжких), у 2018 році – 4750 (92 особливо тяжких злочинів).

Найбільше злочинів за 2013-2018 роки неповнолітні вчинили проти власності: 6366 злочинів – у 2013, 5531 злочин – у 2014, 5442 злочини – у 2015, 4044 злочини – у 2016, 4158 злочинів – у 2017 та 3551 злочин у 2018 році.

Аналіз наукових першоджерел свідчить, що проблемами делінквентної поведінки неповнолітніх займалися багато вітчизняних і зарубіжних вчених. Серед них О.В. Беца, В.М. Бурлаков, С.В. Горенко, В.В. Горіхів, В. Джемс, А.І. Долгова, А.Ф. Зелінський, О.Г. Колб, Е. Кречмер, А.С. Лічко, М.Ю. Максимова, О.М. Неживець, В.Т. Павлов, У. Пірс, В.Ф. Пирожков, В.М. Синьов, А.Х. Степанюк, В.В. Суліцький, Х. Шелдон, та ін. Вченими були досліджено такі питання як: профілактики злочинів, які вчиняють неповнолітні; ресоціалізація засуджених у місцях позбавлення волі; ресоціалізація з точки зору пенітенціарної педагогіки та виховного процесу; соціально-психологічні та соціально-педагогічні складові впливу заходів ресоціалізації на неповнолітніх.

Незважаючи на значну теоретичну базу, тема запобігання протиправній злочинній поведінці ще мало вивчена, адже питання профілактики делінквентної поведінки з точки зору Закону України «Про пробацію», аналізу існуючих пробаційних програм та програм для уникнення повторної (рецидивної) злочинності, від яких у великій мірі залежить соціально-педагогічна та психологічна робота з підлітками є ще недостатньо вивченими та розкритими у науковій літературі.

Окрім зазначеного, актуальність цієї теми полягає в тому, що, не зважаючи на дослідження багатьох науковців, тема запобігання повторній протиправній злочинній поведінці недостатньо вивчена. Це пояснюється суспільно-політичними змінами, появою нових видів злочинів, типів правопорушників, а також постійним вдосконаленням форм і методів соціально-психологічної та педагогічної роботи з особами, які знаходяться у конфлікті з законом, наповнюючи їх новим змістом.

Пробація – це вид покарання, наприклад, у Великобританії, США, яке «полягає у накладенні певних обмежень на здійснення

засудженим своїх прав і свобод, встановленні спеціального нагляду за його поведінкою» [1, с. 720]. У деяких країнах інститут пробації визначено як систему заходів, що застосовується до правопорушника як виховні методи замість порушення кримінальної справи або позбавлення волі. Таким чином, у законодавстві зарубіжних держав інститут пробації визначається як вид покарання або вид звільнення від відбування покарання із випробуванням [4, с. 152].

Організацію заходів пробації забезпечує орган пробації, який визначається законом як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику в цій сфері. Наразі, згідно зі ст. 12 Закону України «Про пробацію», покарання для осіб віком від 14 до 18 років, здійснюється з урахуванням вікових та психологічних особливостей неповнолітніх і спрямовується на забезпечення нормального розвитку, профілактику агресії та позитивних змін особистості. Створення органу пробації в Україні відбулося шляхом реорганізації кримінально-виконавчої інспекції, що мала великий позитивний досвід практики такої діяльності.

Пробажіна програма – це програма, що призначається за рішенням суду особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням, та передбачає комплекс заходів, спрямованих на корекцію соціальної поведінки або її окремих проявів, формування соціально сприятливих змін особистості, які можна об'єктивно перевірити [2].

Метою реалізації пробажіної програми є виправлення суб'єктів пробації, звільнених від відбування покарання з випробуванням, на яких судом покладено обов'язок проходження пробажіних програм, запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень [3].

Прийняття Закону України «Про пробацію» є важливим кроком щодо протидії зростанню кількості злочинів вчинених неповнолітніми, адже під час відвідування обов'язкових заходів, передбачених пробажіною програмою, важливо звернути увагу на наявність конкретних чинників ризику вчинення повторного кримінального правопорушення. Такі чинники визначаються за допомогою спеціальної методики працівниками пробації. Саме висновок досудової доповіді ґрунтується на визначених чинниках ризику та повинен передбачати заходи, що сприятимуть їх мінімізації.

На наш погляд, оцінка ризику повторної злочинності, окрім запропонованих критеріїв, повинна включати поетапне вивчення системи особистісних ставлень неповнолітнього. На етапі підготовки досудової доповіді вивчаються особливості ставлення: до себе; до життя; до майбутнього; до соціуму; до девіацій. На першому етапі це ставлення: до злочину; до слідства; до жертви; до суду; до покарання. На другому, ставлення: до відбування покарання, до нагляду, до соціально-виховної роботи; до праці; до освіти; до роботи з громадськими організаціями. На заключному етапі використовувати критерії, що використовувалися на етапі підготовки досудової доповіді з метою визначення ступеню виправлення та коефіцієнту ризику повторної (рецидивної) злочинності. Кожний із запропонованих «критеріїв ставлення» можна розширити або конкретизувати. Як свідчить власний практичний досвід роботи з засудженими, такий підхід в оцінці ризику повторної (рецидивної) злочинності є виправданим і має високу вірогідну точність.

Таким чином, після проведення дослідження, отриманні данні допоможуть встановити переваги та недоліки існуючих пробажіних програм та програм для уникнення рецидивної злочинності, запропонувати удосконалену шкалу оцінки ризиків повторної (рецидивної) злочинності та програму, спрямовану на запобігання таким ризикам серед неповнолітніх, які перебувають у конфлікті з законом.

Література:

1. Бажан М.П. Юридична енциклопедія : в 6-ти т.: енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2002. Т. 4. 720 с.
2. Електронний ресурс. Пробація України. Режим доступу: <http://www.probation.gov.ua/>
3. Електронний ресурс. Про затвердження Порядку розроблення та реалізації пробажіних програм. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/24-2017-%D0%BF>
4. Яковець, І. С. Пробація: загальні підходи до визначення поняття та засади впровадження в Україні. ScienceRise, 2014. (2 (2)). С. 152-155.

НАПРЯМ 8. ПОЛІТИЧНА І ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

OPEN-MINDEDNESS AND TRUST IN REFORMS IN UKRAINE

Chunikhina S. L.

PhD, Senior Scientist Researcher

**Institute of Social and Political Psychology NAES Ukraine
Kyiv, Ukraine**

Ukrainian society needs and demands for a number of systemic reforms. At the same time, public confidence in the reforms is extremely volatile and closely linked to the confidence of the incumbent president. For example, after popular actor Volodymyr Zelensky won the 2019 presidential election, the number of citizens who are overall or overwhelmingly confident in the success of the reforms has doubled – from 35.5% in 2018 to 70.2% in 2019¹. It is also important to note that Ukrainian citizens support the reforms as a whole, but tend to resist reforms that directly affect their living conditions, business, professional activity, etc.

The problem of trust in institutions and their activities remains the focus of research on sustainable social development. The Edelman Trust Barometer's annual report captures, first, that people in 26 countries have shifted their trust to the relationships within their control. 75% of people trust their employers to do what is right, significantly more than NGOs (57%), business (56%) and media (47%). Second, there is a dramatic 16-point gap between the more trusting informed public and the far-more-skeptical mass population². Public distrust of institutions cannot contribute to any change.

Therefore, the urgent task is to find the psychological prerequisites for establishing sustainable public trust in specific reforms as a factor in

¹ <https://dif.org.ua/article/reformi-v-ukraini-gromadska-dumka-naselennya-pyaty>

² https://cdn2.hubspot.net/hubfs/440941/Trust%20Barometer%202020/2020%20Edelman%20Trust%20Barometer%20Global%20Report.pdf?utm_campaign=Global%20Trust%20Barometer%202020&utm_source=Website

their successful implementation. One such prerequisite may be open-mindedness.

The concept of open-mindedness began to develop actively in the psychological sciences within the framework of positive psychology. Peterson and Seligman singled out open-mindedness as part of one of the virtues – «wisdom and knowledge» [1]. According to C. Peterson and M. Seligman, open-mindedness is «...the willingness to search actively for evidence against one's favored beliefs, plans, or goals, and to weigh such evidence fairly when it is available» [1, p. 144]. Character strengths and virtues in positive psychology are interpreted as basic preconditions for psychological well-being. Further research has shown the connection of open-mindedness with (1) the ability to build productive relationships with representatives of out-groups³, (2) personal resistance to uncomfortable situations of interpersonal interaction, (3) capacity building and skill development for professions requiring high levels of stress resistance, (4) conflict resolution, (5) knowledge creation, etc. [2; 3; 4; 5].

Mitchell and Nicholas described open-mindedness norms of corporative culture, which has at least three dimensions: (1) the belief that others should be free to express their views, (2) the determination to investigate and recognise the value of others' knowledge and objectives, (3) the will to utilise the best of others' ideas [5]. So, open-mindedness is the quality of being willing or able to consider ideas and opinions that are new or different to one's own.

Tjosvold and Poon focused on the open-minded interaction induced by cooperative goals and productive resolution of conflict in opposite to confrontation goals which produce closed-minded interaction. The open-minded interaction depends on the extent one expresses one's own views freely, considers the other's views open-mindedly, tries to understand what each other was trying to accomplish, tries to incorporate each other's ideas, works together for mutual benefit, and feels accepted as a person [4].

Kupreychenko considers openness as an important precondition for trust [7]. Openness as a personal characteristic affects one's ability to trust other people and instill trust in other people. In her opinion,

³ https://institute.global/sites/default/files/inline-files/Measuring%20Open-mindedness_29.06.17.pdf

openness, curiosity and positive attitude towards a partner are the basis of trust. More «mature» forms of trust are determined by the willingness to show good will to the partner, and only then comes the expectation of a fair and honest attitude on the part of the partner.

Psychological studies of trust in political agents of change, which determine the reform design and agility, capture the difference between horizontal and vertical trust [8]. Obviously, building trust in politicians and institutions comes from other psychological mechanisms than interpersonal trust. In particular, Kruglanski and Boyatzi provide evidence that being open or closed minded depends on one's goals, including one's need for closure, which vary from person to person and situation to situation. In this vein, those who have more political information may, after having been open minded enough to acquire the information, become closed minded by virtue of having acquired it. At the same time, being more open minded to inaccurate information might lead one in the wrong direction; hence, open mindedness does not necessarily enhance the accuracy of one's judgments or the quality of one's decisions [6].

Therefore, exploring the contribution of open-mindedness as a characteristic of both personality and culture to building trust in reforms is a promising area of research.

References:

1. Peterson C., Seligman E.P. (2004) *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. Oxford University Press
2. Opykhailo O. B. (2014) *Self-reported character strengths pertinent to gelotophobes, gelotophiles and katagelasticists*. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Педагогіка і психологія», 20.
3. Ole Boe et al (2015) *Selecting the most relevant character strengths for Norwegian Army officers: An educational too*. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 197.
4. Tjosvold, Dean; Poon, Margaret (1998). *Dealing with scarce resources: openminded interaction for resolving budget conflicts*. Group & Organization Management. 23 (3).
5. Mitchell, R and Nicholas, S (2006) *Knowledge Creation in Groups: The Value of Cognitive Diversity, Transactive Memory, and*

Open-mindedness Norms. The Electronic Journal of Knowledge Management, Volume 4 Issue 1.

6. Arie W. Kruglanski & Lauren M. Boyatzi (2012) *The psychology of closed and open mindedness, rationality, and democracy*. Critical Review, 24:2.

7. Купрейченко А.Б. (2008) *Психология доверия и недоверия*. М.: Изд-во «Институт психологии РАН».

8. Краснякова А. О. (2013) *Соціальна довіра як умова становлення суб'єкта політичного життя. Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави*, 14.